

24.11.2025

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua MMV:lle valtioneuvoston kirjelmästä U 55/2025 vp eduskunnalle yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) ja yhteisen kalastuspolitiikan (YKP) uudistuksesta

Yhdymme pääosin valtioneuvoston kantoihin ja pidämme niitä hyvin perusteltuina.

Yleistä:

Komissio markkinoi uudistusta lupauksilla, että jäsenvaltiot saavat lisää vapautta päättää itse ja että byrokratiaa vähennetään. Tähän voi jo useiden ohjelmakausien kokemuksella suhtautua huvittuneen pettyneenä. Valitettavasti vapaus ja byrokratian vähentäminen on aina aiemminkin tarkkaan ulosmitattu valvonnan ja tarkastusten kautta. Tätä kritiikkiä tulisi tuoda esiin vahvasti komission suuntaan.

Maataloustukien valvonnan pakolliset välineet ja elementit yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän muodossa jatkuvat. Uutena pakollisena välineenä ehdotetaan eurooppalaisen maanseurantajärjestelmän pakollisuutta. Yhdennettyä hallinto- ja valvontajärjestelmän osalta ehdotukseen sisältyy poikkeuksellisen laajat valtuudet komissiolle alempiasteisten säädösten antamiseen muun muassa yhdennetyn järjestelmän osien vuosittaisesta laadunarvioinnista, peltolohkorekisteristä, järjestelmien pääpiirteistä. Tätä kokonaisuutta tulisi keventää.

IACS-valvontasääntöjä on paljon ja ne tulevat kokonaisuutena yleensä myöhään toimeenpanon suunnittelun suhteen. Valvontaseuraamukset ovat suhteettoman ankarat, mitä ei voida pitää tasapuolisena muihin sektoreihin verrattuna. Keskeistä on kiinnittää huomiota edelleen, miten valvontaa tulisi yksinkertaistaa, kun jatkossakin jokainen tukiehto on komission mukaan todennettava. Tukiehtoja ja valvontaa pitäisi kehittää rinnakkain myös siten, että uutta tekniikka voidaan hyödyntää valvonnassa niin, että viljelijän hallinnollinen taakka vähenee. Pitäisi myös huomioida uuden tekniikan käytössä, että esim. nykyisen GPS-häirinnän takia jäsenmaita ei saisi asettaa eriarvoiseen asemaan valvonnassa.

Komissiolta tulisi myös edellyttää valvonnan ja kontrollin sijaan siirtymistä kehittävään kumppanuus sanan edellyttämään toimintatapaan, missä jäsenmaan hallintoa kannustaen ja tukien pyritäisiin yhdessä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen rankaisumenettelyjen sijaan. Tämä tarkoittaisi totaalista täyskäännöstä komission ohjaukseen ja asenteeseen kumppanuusohjelmien toteutuksessa. Tämä näkökulman muuttaminen tulisi saattaa komissiolle tiedoksi.

24.11.2025

Otteita Valtioneuvoston kirjelmästä YMP:

On erittäin tärkeää korostaa, että maataloutta on voitava harjoittaa kannattavasti unionin kaikissa jäsenvaltioissa. Suomen tulee tavoitella yhteisen maatalouspolitiikan osalta mahdollisimman korkeaa saantoa, sillä luonnonolosuhteet ovat Suomessa epäedulliset verrattuna muihin jäsenvaltioihin. Ensiarvion mukaan komission esittämä maatalouden nk. korvamerkitty rahoitus vaikuttaa riittämättömältä ja sitä tulisi pyrkiä korottamaan 15-20%. Tavoite, että tukia kohdennettaisiin nykyistä vahvemmin aktiivisille tuottajille, on kannatettava.

Nuorten viljelijöiden tukeminen tärkeää ja on hyvä, että se on korostetusti esillä ehdotuksessa. Sukupolvenvaihdosstrategian tekeminen on myös hyvä ja tervetullut ehdotus. Nuorten ja uusien viljelijöiden tukemisessa tulisi jäsenvaltioille antaa riittävästi liikkumavaraa päättää konkreettisesti ne muodot, miten tukeminen kussakin jäsenmaassa halutaan tarkoituksenmukaisesti tehdä. Tässä yhteydessä voi todeta, että nykyinen sukupolvenvaihdokseen liittyvä aloitustukipaketti on epäjohdonmukainen, kun osakeyhtiömäinen maatila voi saada yhden aloitustuen ja monen yrittäjän yhtymänä toteutettu sukupolvenvaihdostila voi saada tuen yrittäjien lukumäärään mukaan. Selkeintä olisi säätää, että yksi maatilakokonaisuus saisi yhden tuen kyseiseen asiaan.

Vanhuuseläkettä nostavien rajaaminen tukijärjestelmien ulkopuolelle on siltä osin ristiriitainen ja epäreilu, että jos he tuottavat maataloustuotteita samoin kriteerein unionin markkinoille olisivat he kuitenkin tukijärjestelmien ulkopuolella. Suomessa moni pienehkö maatila on lopettanut tai lopettamassa lähivuosien aikana maataloustuotannon ja viljelijä on siirtymässä eläkkeelle. Käytännössä heidän saamansa eläkkeet ovat hyvin pieniä ja yksi syy maataloustuotannon jatkamiseen on turvata eläkkeen ja maataloustulon yhteisvaikutuksena kohtuullinen elanto eläkevuosille. Mikäli eläketulon saaja rajataan tukien ulkopuolelle, tulisi tähän säätää kohtuullinen eläketulon nostamisesta alkava siirtymäaika minä aikana viljelijä voi luopua esimerkiksi kotieläintuotannostaan, siihen liittyvästä kasvinviljelystä ja tuotanto-omaisuudestaan. Kohtuullinen siirtymäaika tällaisissa tilanteissa olisi useita vuosia, jotta lopettamisesta ei aiheutuisi kohtuutonta taloudellista raskautta tai tappioita. Pienten tilojen maatalouskoneilla tai tuotantorakennuksilla ei ole juurikaan myyntiarvoa tai mahdollista saada vuokratuottoa, vaikka niillä on arvoa tuotantotarkoituksessa. Tällaisille pienille tiloille ei nykypäivinä ole käytännössä mahdollisuutta saada jatkajiaakaan.

Viljelijän määritelmä on puutteellinen. Pitää huolehtia siitä, että osa-aikaisuuden tai monipuolisen tilanpidon vuoksi viljelijää ei suljeta tukijärjestelmien ulkopuolelle. Tämä on tärkeää maaseudun monialayrittäjyyden ja kylien elävyydenkin kannalta. Suomessa on hyvin tyypillistä, että maatilat ovat monialaisia ja osa-aikaisia.

Yhteiseen maatalouspolitiikkaan kuluu turvemaat ja turvemaihin tulee vaikutuksia vahvasti myös ennallistamisasetuksen kautta. Turvemaiden viljelyn ohjauksella ja mahdollisilla rajoitteilla on keskeinen vaikutus viljelijöiden oikeusturvaan, viljelijöiden omaisuuden arvon ja sen taloudellisiin käyttömahdollisuuksiin niin, että CAPin turvemääritelmä pitäisi olla säädetty lain tasolla. Jo perustuslainkin mukaan yrittämisen vapauksiin ja rajoitteisiin liittyvä säätäminen tulee säätää lailla eikä tätä alempiasteisilla säädöksillä. Turvelohkon määritelmän osalta tulee huomioida, että sen

24.11.2025

määrittäminen CAPissa ei kuitenkaan kuulu komission toimivaltaan, minkä vuoksi määritelmä tulisi tehdä lain säätämisyjärjestyksessä riittävän laajan vaikuttavuusarvion ja keskustelujen jälkeen kansallisesti.

Ympäristötoimiin tarvitaan riittävät kannusteet ja rahoitus. Tässä yhteydessä tulee huomata, että ennallistamisasetuksen toimia ei tule rahoittaa CAPin kautta vaan ennallistamisen toteuttamiseen tulee tehdä omat välineet ja löytää oma ennallistamisasetuksen toteuttamisrahoitus. Muutoinhan ennallistamisen kustannukset otetaan viljelijän kukkarosta eikä tämä ole yhteisen maatalouspolitiikan mukaista. Ennallistamisasetuksen toimien kustannusten rahoitus CAPin kautta vähentäisi maataloustuotannon tukemiseen tarkoitettua rahoitusta ja näin heikentäisi maataloustuotannon kilpailukykyä Suomessa merkittävästi.

Turvamaihin kohdistettavien toimien tulisi CAPissa olla ensisijaisesti vapaaehtoisia. On riski, että alueilla, joissa on paljon turvemaita maatalouden investointihalukkuus laskee eikä uusia nuoria viljelijöitä saada alalle. Viimevuosien aikana esiin noussut epävarmuus turvepeltojen sääntelystä ja ennallistamisasetuksen vaatimuksista on jo vaikuttanut negatiivisesti investointihalukkuuteen ja sukupolvenvaihdoksiin.

Tuotantosidonnaiset tuet ovat Suomelle hyvin tärkeitä, riittävä rahoitus pitäisi säilyttää ja avata mahdollisuus myös korottaa niitä – tämä on tärkeää AB-alueen ja C-alueen tasapuolisten tuotantoedellytysten turvaamisen kannalta. Tuotantosidonnaisissa tulotukien osalta tulee varmistaa, että sen osuus rahoitusehdotuksessa on riittävän korkea. Painottamalla jatkossa enemmän tuotantosidonnaisia tukia tuettaisiin paremmin myös periaatetta edistää aktiivista ruoantuotantoa.

Eläintiheyden rajoittaminen nitraattiherkillä alueilla (eli koko Suomessa) voi rajoittaa tukien saamista ja asettaa viljelijämme eriarvoiseen asemaan suhteessa muuhun Eurooppaan. Se lisäisi merkittävästi byrokratiaa, lisäisi virheiden mahdollisuutta ja altistaisi keinotekoisien edellytysten rakentamiseen, kuten mm. yritysten ja omistuksen pilkkomisen ja jakamiseen.

Pienten tilojen tukijärjestelmän pakollinen toimeenpano ei tuone Suomessa lisäarvoa, kun tällaisia tiloja Suomessa on hyvin vähän. Järjestelmän tulisi olla jäsenvaltiolle vapaaehtoinen.

Vastuullista tilanhoitoa (nykyinen ehdollisuus, pysyviä nurmia lukuun ottamatta) koskevia EU-vaatimuksia pitäisi yksinkertaistaa koska siellä olevat runsaslukuiset vaatimukset eivät edistä byrokratian vähentämistä.

Suomessa on joitakin maatalouskäytäntöjä, jotka menevät yli EU-tason. Pitäisikö Suomen maksaa tukea EU-tason yli menevistä kansallisista vaatimuksista ja olisiko Suomelle tässä mahdollisuus tasapuolistaa tilannetta verrattuna eurooppalaisiin viljelijöihin? Esimerkkeinä mm. sikojen saparojen säilyttäminen, salmonellan torjunta, hukkakauran torjunta ym., joita kaikki EU-maat eivät noudata.

Leader ja muu maaseudun kehittäminen (nykyisten ELY-keskusten, jatkossa Elinvoimakeskusten 1.1.2026 alkaen, maaseudun kehittäminen ja yritystuet) on esitetty rahoitettavan korvamerkittömästä rahasta. Korvamerkittömästä osuudesta tulisi kuitenkin varata ainakin nykyistä vastaava

24.11.2025

määrä maatalouden ja maaseudun monialaiseen ja laajaan kehittämisen. Varojen käyttömahdollisuudet tulee olla yhtä laajat kuin ne ovat tälläkin hetkellä.

ELY-keskusten maatalouden ja maaseudun kehittäminen on edellytys toimivalle ja elinvoimaiselle maaseudulle yhdessä Leader tukien kanssa. Maaseudun kehittämisvaroista on edistetty niin maatalouden kilpailukykyä kuin maaseudun yritystoimintaa, palveluja, kulttuuria, yhteisöllisyyttä ja infraa ym. Selvitysten mukaan ELY-keskusten ja Leader-ryhmien myöntämät tuet ovat olleet hyvin vaikuttavia maaseudun kokonaiskehityksen kannalta. Tuet kohentuvat pienille yrityksille, joiden merkitys työpaikkojen luonnissa on Suomessa keskeinen. Muiden tahojen myöntämät tuet kohdentuvat pääasiassa suuremmille ja kansainvälistyville yrityksille, jotka sijaitsevat maaseutuyrityksiä elinvoimaisemmillä alueilla sekä matkailualueilla. Maaseudun ja erityisesti harvaan asutun ja ydinmaaseudun kehityksen turvaamiseen ja tukemiseen tarvitaan edelleen nykyisen kaltaista ELY-keskusten ja Leader-ryhmien kautta tapahtuvaa kehittämistä.

Yhteinen kalastuspolitiikka (YKP)

Kalastuspolitiikan osalta rahoituksen käytön sääntelyn keventämien on kannatettavaa. Samoin rahoituksen kohdentaminen kalatalousalan elinkeinojen kehittämiseen ja keskeisiin tulevaisuuden tarpeisiin on perusteltua. Edelleen asetusehdotusten osalta on varmistettava, että kalatalouselinkeinojen tukemisesta muodostuisi johdonmukainen kokonaisuus, missä nykyiset raja-aidat ja katvealueet eri rahoitusvälineiden osalta saataisiin poistettua.

Oulussa 24.11.2025

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Yksikön päällikkö Timo Lehtiniemi